

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И
ВАСПИТАЊА**

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: осми

Годишњи фонд: 34

Недељни фонд: 1

ЦИЉ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

р.бр.	НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	ФОНД ЧАСОВА	
		радионичарски тип часа	свега
1.	ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група	радионица	10
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО - Родна (не)равноправност		12
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ - Медији		8
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ - Вредности грађанског друштва		4
Укупно			34

Кључне речи: права, сличности, разлике, одговорност, заједница, група, равноправност, солидарност, поштовање, толерантност, праведност, поштење, уважавање, комуникација, сарадња.

ИСХОДИ Ученик ће моћи да:	НАСТАВНА ТЕМА БРОЈ ЧАСОВА И САДРЖАЈИ	ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>1. изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никада не угрожава;</p> <p>2. образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права;</p> <p>3. наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице;</p> <p>4. покаже интересовање за упознавање различитих култура;</p> <p>5. наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају;</p> <p>6. разликује појмове пол и род и препознаје родне</p>	<p>ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група – 10 часова Припадност држави и нацији Патриотизам – осећај љубави и поноса према домовини и свим њеним припадницима. Начини изражавања патриотизма. Обесправљивање и угрожавање слободе људи. Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. Заједница различитих културних група Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и заједничког живота. Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слобода припадника националних мањина.</p>	<p>1. Компетенција за учење</p> <p>2. Комуникација</p> <p>6. Сарадња</p> <p>10. Естетичка компетенција</p> <p>9. Одговоран однос према околини</p> <p>5. Решавање проблема</p> <p>7. Одговорно учешће у демократском друштву</p>	<p>Наставник се труди да све теме и садржаје ученицима приближи и објасни, због спиралног ширења наставних јединица у каснијим разредима. Због тога је важно да ученици у овом разреду добро разумеју појаве. Активности које подстичу активно слушање и конструктивно реаговање ученика. Важно је истаћи везу међу свим овим областима зато што се све оне интегришу. Важно је да ученици стекну вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и</p>

<p>стереотипе; 7. уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продуктима културе на који начин се преносе родни обрасци;</p>		<p>припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других. Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних</p>
--	--	--

			<p>односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Овакав начин остваривања важи за сваку област.</p>
--	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ

Српски језик, Историја, Географија, Ликовна култура, Музичка култура

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
испитује предзнања ученика, упознаје се са интелектуалним могућностима ученика, развија и одржава комуникацију, подстиче интеракцију, пружа повратну информацију, уважава и реагује на потребе групе и појединаца, дели одговорност, одабира поступке за наставни рад, прилагођава методе и облике рада индивидуалним способностима деце, организује наставне активности	слободно изражавање мишљења и ставова, усваја-сазнаје, развијање вештина комуникација, повезивање сопственог искуства са тематиком, дискусија, слуша, посматра, црта, рецитије, упоређује, смишља, доцртава, слаже, разговара, решава, испуњава, пише, организовање квизова, израда радова и панона

ИСХОДИ Ученик ће моћи да:	НАСТАВНА ТЕМА БРОЈ ЧАСОВА И САДРЖАЈИ	ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>8. указује на примере родне равноправности и неравноправности у</p> <p>9. ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>10. дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу;</p> <p>11. наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену;</p> <p>12. препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве;</p> <p>13. наведе могуће начине реаговања у</p>	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p> <p>Родна (не)равноправност-12 часова</p> <p>Пол и род</p> <p>Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), наспрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена).</p> <p>Преношење родних образаца.</p> <p>Стереотипи и предрасуде о роду.</p> <p>Родна перспектива</p> <p>Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...).</p> <p>Родна равноправност</p> <p>Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развоја друштва.</p> <p>Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца у постизању родне равноправности.</p> <p>Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...).</p> <p>Родно засновано насиље</p> <p>Родне разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.</p>	<p>1. Компетенција за учење</p> <p>2. Комуникација</p> <p>6 . Сарадња</p> <p>10.Естетичка компетенција</p> <p>9. Одговоран однос према околини</p> <p>5.Решавање проблема</p> <p>7. Одговорно учешће у демократском друштву</p>	<p>Наставник се труди да све теме и садржаје ученицима приближи и објасни, због спиралног ширења наставних јединица у каснијим разредима. Због тога је ваажно да ученици у овом разреду добро разумеју појаве. Активности које подстичу активно слушање и конструктивно</p>

<p>ситуацији сусрета са насилником;</p>			<p>реаговање ученика. Важно је истаћи везу међу свим овим областима зато што се све оне интегришу. Важно је да ученици стекну вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других. Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење</p>
---	--	--	---

		<p>одговарајућих метода и техника рада са ученицима: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексijaма</p>
--	--	--

			<p>на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Овакав начин остваривања важи за сваку област.</p>
--	--	--	---

--	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ

Српски језик, Историја, Географија, Ликовна култура, Музичка култура

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

испитује предзнања ученика, упознаје се са интелектуалним могућностима ученика, развија и одржава комуникацију, подстиче интеракцију, пружа повратну информацију, уважава и реагује на потребе групе и појединаца, дели одговорност, одабира поступке за наставни рад, прилагођава методе и облике рада индивидуалним способностима деце, организује наставне активности	слободно изражавање мишљења и ставова, усваја-сазнаје, развијање вештина комуникација, повезивање сопственог искуства са тематиком, дискусија, слуша, посматра, црта, рецитије, упоређује, смишља, доцртава, слаже, разговара, решава, испуњава, пише, организовање квизова, израда радова и панона
--	---

ИСХОДИ Ученик ће моћи да:	НАСТАВНА ТЕМА БРОЈ ЧАСОВА И САДРЖАЈИ	ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>14. наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији;</p> <p>15. образложи значај слободе медија за развој демократије;</p> <p>16. у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира;</p> <p>17. препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање;</p> <p>18. проналази и користи информације из различитих извора,</p> <p>19. критички их разматра и вреднује;</p> <p>20. препозна пример злоупотребе деце у</p>	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ</p> <p>Медији-8 часова</p> <p>Медији</p> <p>Врсте и функције медија.</p> <p>Слобода медија и њихов допринос развоју демократије.</p> <p>Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...).</p> <p>Медијска писменост</p> <p>Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја.</p> <p>Кодекс у медијима</p> <p>Кодекс деца и медији.</p> <p>Кодекс новинара. Притисци на новинаре</p>	<p>1. Компетенција за учење</p> <p>2. Комуникација</p> <p>6 . Сарадња</p> <p>10.Естетичка компетенција</p> <p>9. Одговоран однос према околини</p> <p>5.Решавање проблема</p> <p>7.Одговорно учешће у демократском друштву</p>	<p>Наставник се труди да све теме и садржаје ученицима приближи и објасни, због спиралног ширења наставних јединица у каснијим разредима. Због тога је ваажно да ученици у овом разреду добро разумеју појаве. Активности које подстичу активно слушање и конструктивно реаговање ученика. Важно је истаћи везу међу свим овим областима зато што се све оне интегришу. Важно је да ученици стекну вештине</p>

медијима;		применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других. Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате,
-----------	--	--

			<p>дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Овакав начин остваривања важи за сваку</p>
--	--	--	---

			област.
--	--	--	---------

--	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ

Српски језик, Историја, Географија, Ликовна култура, Музичка култура

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА

испитује предзнања ученика, упознаје се са интелектуалним могућностима ученика, развија и одржава комуникацију, подстиче интеракцију, пружа повратну информацију, уважава и реагује на потребе групе и појединаца, дели одговорност, одабира поступке за наставни рад, прилагођава методе и облике рада индивидуалним способностима деце, организује наставне активности

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

слободно изражавање мишљења и ставова, усваја-сазнаје, развијање вештина комуникација, повезивање сопственог искуства са тематиком, дискусија, слуша, посматра, црта, рецитије, упоређује, смишља, доцртава, слаже, разговара, решава, испуњава, пише, организовање квизова, израда радова и panoа

ИСХОДИ Ученик ће моћи да:	НАСТАВНА ТЕМА БРОЈ ЧАСОВА И САДРЖАЈИ	МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ	ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
21. у дискусији показује вештину активног слушања, износи својстав заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; 22. учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма, 23. учествује у избору садржаја и начина рада.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва-4 часа Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа. Презентација. Евалуација.	Српски језик, Историја, Географија, Ликовна култура, Музичка култура	-Компетенција за учење -Комуникација -Сарадња -Естетичка компетенција -Одговоран однос према околини -Решавање проблема -Одговорно учешће у демократском друштву

--	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ	
Српски језик, Историја, Географија, Ликовна култура, Музичка култура	
АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ	
АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
испитује предзнања ученика, упознаје се са интелектуалним могућностима ученика, развија и одржава комуникацију, подстиче интеракцију, пружа повратну информацију, уважава и реагује на потребе групе и појединаца, дели одговорност, одабира поступке за наставни рад, прилагођава методе и облике рада индивидуалним способностима	слободно изражавање мишљења и ставова, усваја-сазнаје, развијање вештина комуникација, повезивање сопственог искуства са тематиком, дискусија, слуша, посматра, црта, рецитије, упоређује, смишља, доцртава, слаже, разговара, решава, испуњава, пише, организовање квизова, израда радова и панора

деце, организује наставне активности

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Начин провере остварености исхода - формативно и сумативно оцењивање; оцењује се описном оценом: истиче се, добар, задовољава

Поступак праћења и оцењивања	Инструменти за праћење напредовања	Време
<ul style="list-style-type: none"> - Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника. - Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика. - Комисија ученика и наставника. - Усмено одговарање. - Описно оцењивање. - Редовност доношења домаћег. - Прегледање свески. - Писане провере (једном у полугођу), свеска евиденције. - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције. - Рад у пару <p>(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вредновање самосталног рада ученика: ППТ, истраживање о датој личности -догађају. - Провера знања које ученици усвајају на часу и испитивање ставова. - Формативно оцењивање. <p>Вођење евиденције од стране наставника:</p>	<p>Систематско посматрање</p> <p>Евиденција: белешке о елементима за процењивање и оцењивање</p> <p>Чек-листе са скалом процене Протоколи посматрања</p> <p>Упитници (за групни и раду пару)</p> <p>*Скала по нивоима (самосталност у извршавању задатака)</p> <p>*Листе: сарадња у групи</p> <p>(сви чланови су укључени, доприносе заједничком циљу...)</p> <p>-Квалитативно и квантитативно процењивање резултата (пано, табела...)</p>	<p>Свакодневно бележење током године</p> <p>Пресек стања након завршетка пројекта</p> <p>Пресек стања по тромесечју</p> <p>На крају полугодишта и школске године</p>

<ul style="list-style-type: none"> -Јављању на часовима (учесталост и активност); -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти); -Посета културно-историјским институцијама и догађајима; -Израда паноа, ПП презентација, различитих врста излагања.		
--	--	--

**НЕКИ ОД ПРЕПОРУЧЕНИХ НАЧИНА ПРИЛАГОЂАВАЊА
ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ
ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА:**

Уколико буде ученика за које је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, каснијег укључивања у школовање, недовољног познавања језика или других разлога, потребна додатна подршка, планирају се и спроводе мере за отклањање физичких, комуникацијских и социјалних препрека, урадиће се индивидуални образовни планови и као анекси прикључити Школском програму.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих задатака...);
- већа индивидуализација наставе;
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи;
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја;
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним ситуацијама.